

13. Volker Nolte Rowing Faster / Volker Nolte. - Human Kinetics Publishers, 2005, P. 193-217.
14. Volkov N. I. Bioenergetics of sports activities / N. I. Volkov. - Moscow: Theory and practice of physical culture and sports. - 2010. - 141 p.
15. The FISA Coaching Development Program "Be a Coach!": Handbook / FISA Competitive Commission, Thor S. Nilsen / / Gränstryck AB, Sweden, 2002. - Level 1. - 127 p.
16. Miyamoto T. The heart rate increase at the onset of high-work intensity exercise is accelerated by central blood / T. Miyamoto, Y. Oshima, K. Ikuta, H. Kinoshita // European Journal of Applied Physiology. - January, 2006. - V. 96. - N 1. -P. 86-96.
17. Mishchenko V. Individualities of Cardiorespiratory Responsiveness to Shifts in Respiratory Homeostasis and Physical Exercise in Homogeneous Groups of High Performance athletes / Victor Mishchenko, Oksana Shynkaruk, Andrzej Suchanowski, Olena Lysenko, Tomasz Tomiak, Andrej Diachenko, Adam Korol // Baltic Journal of Health and Physical Activity. - Vol. 2. - N. 1. - 2010. - P.13-29.
18. Media Guide [Электронный ресурс] / FISA & Infostrada Sports. - 2012. - Режим доступа: www.infostradasports.com.
19. McKonnell A. Breathe Strong. Perform Better / A. McKonnell. - Champaign, Human Kinetics, 2011. - 275 p.
20. Kenney L. W. Physiology of sport and exercise / L. W. Kenney, J. H. Wilmore, D. L. Costill. - Champaign, Human Kinetics, 2012. - 621 p.

Радченко Л.О.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

FAIR PLAY ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ В ОЛІМПІЙСЬКОМУ СПОРТІ

Напрямок *Fair Play* в сучасному олімпійському русі має логічний зв'язок з історією змагань стародавніх греків і принципами їх поведінки, що дійшли до нас із глибини століть, зокрема, були відображені в: "Кодексі честі олімпійців" Стародавньої Греції. Історія сучасного олімпійського руху налічує понад сто років, проте, проблеми дотримання етики та механізм впровадження олімпійських цінностей в практику спорту і повсякденне життя є актуальними і в наш час. Одним з основних факторів, який дозволяє протидіяти негативним проявам у спорті, забезпечує популяризацію олімпійських ідей у світі, в тому числі популяризує необхідність дотримання справедливих правил гри всіма учасниками спортивного руху є широке впровадження в практику олімпійської освіти. Ефективність впровадження олімпійської освіти залежить від узгодженості роботи значного кола організацій. Найбільш доступними шляхами введення етичних принципів в практику спорту і повсякденне життя шляхом олімпійської освіти є: видавнича діяльність, проведення конференцій і семінарів, проведення наукових досліджень, спортивних вікторин та святкових днів, наявність наочної агітації, залучення до агітаційної діяльності відомих спортсменів, тренерів, робота зі засобами масової інформації.

Ключові слова: Чесна гра, олімпійська освіта, етика.

Людия Радченко. *Fair play, как составляющая процесса реализации олимпийского образования в олимпийском спорте.* Направление *Fair play* в современном олимпийском движении имеет логическую связь с историей соревнований древних греков и принципами их поведения, которые дошли до нас из глубины веков, в частности, были отражены в: "Кодексе честности олимпийцев". История современного олимпийского движения насчитывает более ста лет, однако, проблемы соблюдения этики и механизм внедрения олимпийских ценностей в практику спорта и повседневную жизнь являются актуальными и в наши дни. Одним из основных факторов, который позволяет противодействовать негативным проявлениям в спорте, обеспечивает популяризацию олимпийских идей в мире, в том числе популяризирует необходимость соблюдения справедливых правил игры всеми участниками спортивного движения является широкое внедрение в практику олимпийского образования. Эффективность внедрения олимпийского образования зависит от согласованности работы значительного числа организаций. Самыми доступными путями введения этических принципов в практику спорта и повседневную жизни через олимпийское образование являются: издательская деятельность, проведение конференций и семинаров, проведение научных исследований, спортивных викторин и праздничных дней, наличие наглядной агитации, привлечение к агитационной деятельности известных спортсменов, тренеров, работа со средствами массовой информации.

Ключевые слова: Честная игра, олимпийское образование, этика.

Radchenko L. *Fair play as a component of the process of Olympic education realisation in Olympic sport.* Fair play in modern Olympic movement have logic connection with a history of competitions of ancient Greeks and the principles of their behaviour which have reached us from time immemorial: "the Code of honour of Olympians". The history of modern Olympic movement totals more than hundred years, however, problems of observance of ethics and mechanisms of introduction of Olympic values in practice of sport and daily life are actual in our days too. Today sport, including Olympic, being a mirror of a modern society, absorb in itself and reflects its features - positive and negative, but sport also can influence and, certainly, influences society. Historical events of last hundred years accompanying modern Olympic movement are to this evident confirmation. One of the main backbone factors, allowing to counteract negative displays in the sports, providing distribution of Olympic ideas in the world, including popularization of displays of morals, necessity of observance of fair play rules by all participants of sports movement is wide introduction in practice of Olympic education. Efficiency of the introduction mechanism of fair play principles in modern practice of sport is determined by results of work of the organizations and the movements, actively conducting work by Olympic education. The most accessible ways of introduction of ethical principles in practice of sport and daily life through Olympic education are: publishing, holding conferences and seminars, carrying out of scientific researches, sports quizzes and holidays, visual propaganda, attraction to propaganda activities of known sportsmen, trainers, work with mass media.

Key words: Fair play, Olympic education, ethics

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Олімпійський спорт - унікальне явище, засноване на співпраці між державами та народами. Учасниками олімпійського руху є глядачі, організатори спортивних змагань, тренери, судді, науковці, лікарі, фахівці з допінгового контролю, представники ділових та політичних кіл, засобів масової інформації, інженери,

режисери і т.д. Однак центральне місце в олімпійському спорті належить спортсмену, який є зразком для наслідування, прикладом, що зачаровує, служить стимулом, надихає і змушує мріяти про участь в Олімпійських іграх [3, 4, 5]. Спортивна діяльність олімпійця спрямована на завоювання олімпійської медалі. І на цьому шляху перед ним виникає проблема вибору: перемогти, слідуючи етичним нормам і принципам, або - будь-якою ціною [1]. Пріоритетність етичних цінностей сучасного спорту відображена в концепції олімпізму та його фундаментальних принципах. Етика олімпійського спорту передбачає реалізацію принципів "Fair play". "Fair play" або "чесна, чиста, справедлива гра", - вже сам зміст цього поняття говорить за себе: це більше, ніж просте дотримання правил, що інтегрує дружбу, пошану, атмосферу, у якій здійснюється рекреаційна або спортивна діяльність; це спосіб мислення, а не тільки поведінки, що повністю виключає обман, зневагу, насильство, образи, застосування допінгу тощо. Аналіз спеціальної літератури дозволяє зазначити, що сьогодні існує значна кількість наукових досліджень, присвячених розкриттю значущості ідей олімпізму [4, 6, 8], окреслено олімпійські цінності [3, 7, 8], висвітлено педагогічний потенціал олімпійської освіти [2, 4], при цьому реалізація принципів Чесної гри – залишається актуальною проблемою в олімпійському спорті.

Зв'язок роботи з науковими програмами або практичними завданнями. Дослідження виконано в рамках теми 0111U001714 «Історичні, організаційно-методичні й правові засади реалізації олімпійської освіти України», що розробляється відповідно до замовлення Міністерства освіти і науки України № 1241 від 28.10.11 р.

Мета роботи – обґрунтувати значущість реалізації принципів fair play в олімпійському спорті, як складової процесу олімпійської освіти.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення літератури, інформації мережі Інтернет, контент-аналіз, опитування, історичні методи, методи математичної статистики.

Результати досліджень та їх обговорення.

Олімпійські ігри, що зародилися в Стародавній Греції VIII ст. до н.е., регулярно проводилися більше тисячі років і були однією з найбільш важливих складових розвитку еллінської цивілізації. Вже в ті часи існував Кодекс честі спортсменів-олімпійців, однак, у священному гаю в Олімпії поруч з почесними статуями, переможцям Олімпійських ігор, стояли й такі, на яких для повчання нащадків були висічені імена тих, хто порушив клятву і запламував себе нечесною грою. Закінчивши свій давньогрецький цикл в 394 р., Ігри відродилися наприкінці XIX сторіччя в зовсім нових історичних умовах. Як зазначають фахівці [3, 4] виникнення сучасного спорту пов'язане з розвитком буржуазної міської культури, і джерела лежать не в потребах фізичного вдосконалювання й не в традиційних формах свят, а переважно в нових можливостях організації дозвілля.

Аналіз літературних джерел дозволяє визначити найбільш значущі фактори, що обумовили виникнення та розвиток сучасного спорту. Перш за всі, це бажання городян відволіктися від буденних справ, розважитись, та отримати задоволення від участі в процесі визначення переможця; бажання комерційних угод, парі, ставок; об'єктивна соціальна потреба в розвитку системи фізичного виховання, а також, у засвоєнні через систему освіти гуманістичних ідей, поглядів і ідеалів; значною мірою розвитку спорту сприяли й конкуренція, і виникнення нових соціальних елітних кіл з їхніми специфічними сферами спілкування - клубами.

Барон П. де Кубертен і його однодумці не були наївними ідеалістами й розуміли, що спорт може служити комерційним, низинним страстям. Але разом з тим в олімпізі вони бачили не тільки відродження античної гуманістичної культури, але також спосіб і форму самовираження вільної людини, для якої провідним мотивом діяльності є чиста радість від гармонії руху, краси й святковості змагань. У спорті вони бачили кращий засіб для пропаганди й твердження таких загальнолюдських цінностей, як мир, здоровий спосіб життя, зміцнення родини, подолання станової й расової відчуженості [2, 3]. Ідеї П'єра де Кубертена щодо олімпійської етики знайшли відображення в багатьох роботах, у тому числі в «Спортивній педагогіці» і в першому варіанті Олімпійської хартії.

Провідна роль у координації зусиль різних міжнародних організацій та громадських рухів, спрямованих на реалізацію спортивної етики, належить Міжнародному олімпійському комітету. В Україні також ведеться активна робота по впровадженню етичних норм як громадськими, так і державними організаціями. Для залучення уваги спортсменів-олімпійців до необхідності дотримання етичних норм поведінки в спортивній діяльності, НОК України розробив Кодекс честі олімпійця - сукупність моральних принципів, якими необхідно керуватися спортсмену [1].

Кодекс честі олімпійця України - це фундаментальний і універсальний документ, який є нормативною основою української системи спортивного виховання і самовдосконалення. Кодекс честі розроблений з урахуванням норм і вимог Конституції України, законів, що діють у сферах освіти, фізичної культури і спорту, положень Олімпійської хартії, Етичного кодексу Міжнародного олімпійського комітету, Антидопінгового кодексу. Норми і вимоги Кодексу спрямовані на формування гармонійно розвиненої особистості з глибокими морально-етичними переконаннями.

Відповідно до вимог Кодексу, атлети України повинні дотримуватися наступних основних положень:

1. Ставити метою збагачення нашого суспільства шляхетністю, чесністю, добрими вчинками, які несуть у суспільство мир, благополуччя, злагоду, гуманізм, братерство та взаємоповагу.

2. Жити відповідно до загальнолюдськими цінностями, які є визначальними в досягненні вершин спортивної майстерності: вірою, надією, любов'ю, мудрістю, справедливістю, хоробрістю, волею, стриманістю, доброзичливістю.

3. Вчитися стійко і гідно переносити поразку, несправедливість, не допускати фізичної розправи над своїм суперником або кривдником.

4. Пам'ятати, що спортивний дух - це сплав людської волі, тіла і розуму, а застосування допінгу принципово цьому суперечить.

5. Не допускати «бруд», злоби й обману по відношенню до суперників, як у думках, так і в діях; служити правді і добрим справам, не допускати дискримінації, залишатися неупередженим щодо політичних, расових, національних, релігійних переконань, не наражатися комерційному і корупційному впливу.

6. Пам'ятати, що спортивна діяльність несумісна з ганебними рисами характеру людини: заздрістю, гнівом, лінню, приниженням людської гідності; не забувати, що найтяжчим злочином є позбавлення людини життя, а юридично і морально неприпустимим дією - умисне нанесення йому тілесних ушкоджень.

Сьогодні олімпійська перемога і її творці сприймаються як національне надбання. Серед причин, що негативно впливають на дотримання моральності в спорті, можна виділити політизацію, комерціалізацію, професіоналізацію. Вони провокують: допінг-

скандали, випадки корупції в олімпійському русі, агресію, нечесну гру і т.п. Зупинимось на типових порушеннях етики в сучасному олімпійському спорті: застосування допінгу, корупція, агресія, нечесна гра, апартеїд, шовінізм та ін. Спортсмени та інші суб'єкти олімпійського руху не завжди дотримуються принципів "Fair play". Однак, незважаючи на численні порушення спортивної етики, більш ніж столітня історія сучасного олімпійського руху насичена значною кількістю прикладів моральної поведінки його безпосередніх учасників. На жаль, вони не завжди і недостатньо широко висвітлюються в спортивних колах, а також засобами масової інформації. Набагато більше уваги приділяється спортивним скандалам. Створюється враження, що в спорті переважає негатив, що не відображає дійсність [2, 3, 4].

Слід активно популяризувати гуманістичні цінності сучасного спорту серед широких верств населення, і, насамперед, серед дітей, підлітків та молоді. Величезну роль у поширенні і пропаганді принципів "Fair play" можуть зіграти спільні дії педагогів, спортсменів і тренерів, державних і громадських організацій, засобів масової інформації, спрямовані на популяризацію ідеалів Олімпізму.

Проведені дослідження дозволили зробити наступні **ВИСНОВКИ**:

1. Етичні принципи сучасного олімпійського спорту маю логічний взаємозв'язок з історією змагань стародавніх греків. Сьогодні, як і в давні століття, спорт, будучи дзеркалом суспільства, вбирає в себе і відображає його риси - позитивні та негативні.

2. Гуманістичні пріоритети сучасного олімпійського спорту знаходяться під загрозою зниження їх цінності. Серед основних причин, які провокують порушення етичних норм в олімпійському русі можна виділити: допінг-скандали, випадки корупції, агресію та жорстокість, нечесну гру і т.п.

3. Проведені дослідження показали, що пропаганда олімпійських ідей повинна носити постійний, всебічний, комплексний характер. Одним з основних факторів, що дозволяє протидіяти негативним проявам у спорті, є широке впровадження в практику олімпійської освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс честі олімпійця України. - К.: Національний олімпійський комітет України, 2006. - 6 с.
2. Радченко Л. Проблема етики в современном олимпийском спорте / Л. Радченко, С. Матвеев, И. Когут // Наука в олимпийском спорте. – 2007. – 2.2007. – С. 126-132.
3. Родиченко В.С. Фэйр Плэй в спорте и повседневной жизни: императив или утопия // VII Международный конгресс "Современный олимпийский спорт и спорт для всех". 24-27 мая 2003 г., теория и практика физической культуры. – М., 2003. – С. 2-6.
4. Олимпийский спорт: в 2 т. / В.Н. Платонов, С.Н. Бубка, М.М. Булатова [и др.]; под общ. ред. В.Н. Платонова. – К.: Олимпийская литература, 2009. – Т.2. – 684 с.
5. Kramer B. In search of the lost champions of the Olympic art contests / Bernhard Kramer // Journal of Olympic history. – 12 (may 2004) 2/ - P. 29-34.
6. Garcia B. One hundred years of cultural programming within the Olympic Games (1912–2012): origins, evolution and projections / B. Garcia // International Journal of Cultural Policy.– №4, November 2008. – P. 361–376.
7. Garcia B. Enhancing sports marketing through cultural and arts programmes: lessons from the Sydney 2000 Olympic arts festivals / B. Garcia // Sports management review, 4(2). – 2001. – P. 193–220.
8. Moragas M. Olympic cities and communication / M. Moragas, K. Chris // Centre d'Estudis Olímpics, Universitat Autònoma de Barcelona. – 2005. – 16 p.

Ролук О.В.

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана П.Сагайдачного

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗАСОБАМИ ПРИКЛАДНИХ ВИДІВ СПОРТУ

В статті визначено, що оптимізація професійно-прикладної фізичної підготовки військовослужбовців-розвідників передбачає наявність даних про стан розвитку їх психофізіологічних і моторно-фізичних здібностей. Проаналізовано стан розвитку основних показників фізичних якостей і рухових дій військовослужбовців-розвідників. Визначено пріоритет військового п'ятиборства для вдосконалення фізичної і професійної підготовки військовослужбовців.

Ключові слова: *військове п'ятиборство, прикладна фізична підготовка, військовослужбовці.*

Ролук О.В. Совершенствование физической подготовки военнослужащих средствами прикладных видов спорта. *В статье определено, что оптимизация профессионально-прикладной физической подготовки военнослужащих разведчиков предусматривает наличие данных состоянии развития их психофизиологических и моторно-физических способностей. Проанализировано состояние развития основных показателей физических качеств и двигательных действий военнослужащих-разведчиков. Определен приоритет военного пятиборья для совершенствования физической и профессиональной подготовки военнослужащих.*

Ключевые слова: *военное пятиборье, прикладная физическая подготовка, военнослужащие.*

Rolyuk Alexander. Improving physical training serviceman means applied sports. *The article stipulates that optimize professional-applied physical preparation of military reconnaissance provides data on the availability of their psychophysiological and motor-physical abilities. The condition of the main indicators of physical qualities and motor action military reconnaissance. Military Pentathlon defined priority for improving physical and military training.*

Key words: *military pentathlon, applied physical training, servicemen.*

Постановка проблеми. Реальна система фізичного виховання військовослужбовців, що склалася у Збройних Силах України (ЗСУ), ще недостатньо ефективна. Вона не завжди забезпечує психофізіологічну і професійну готовність